

1. SUBT — 600 600 600

1956

፤ ጥቴ ሃይማኖት ፤

644 12

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԱՍՏՈՒԱԾ ՄԵԶԻ ՀԵՏ

Քրիստոսի Ծնունդով Աստուած մարդկութեան հետ եղաւ նաեւ ֆիզիքա-
լէս: Մարդարէններէն երազուած Լմաւնուիլի (ընդ մեզ Աստուած) տեսիլը
իր թանձրացեալ իրականացումը զտաւ Բեթղեհէմի Մսուրին մէջ:

Ստեղծագործութեան «Սկիզբններուն մարդ երեւցաւ երկրի վրայ» «Ի պատկեր Աստուծոյ»: Իսկ ժամանակներու «լրում»ին Աստուած յայտնուեցաւ պատմութեան թատերաբեմին վրայ մարդկային մարմինով: Տիեզերքի մեծագոյն Դէպքն է այս իր խորքով և խորհուրդով:

Ս. ԵՆՈՒՆԴԻԿ ԿԵԴՐՈՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ. — Քրիստոսի նշանագէն առաջ
և յետոյ նշանաւոր շատ գէպքեր տեղի ունեցան մեր հողագունաին վրայ: «Աշ-
տարակներ» շինուեցան և բուրգեր բարձրացան: Մեծ կրօնագիրներ և օրէնս-
դիրներ երեւցան. եզական զիւտեր եղան և զիտական նոր լոյսեր բացուեցան.
պատմական և մեծ տարողութեամբ արշաւանքներ պատահեցան և ընկերային
նոր շարժումներ խմորուեցան: Ասոնք յեղաշրջեցին մարդկային կեանքը և պատ-
մութեան նոր անկիւնադարձներ տուին. նոր ճամբաներ բացին մարդու մտա-
ծելու և դործելու աշխարհներուն մէջ և ծնունդ ու վերելք տուին քաղաքա-
կրթութեան: Սակայն անոնցմէ և ոչ մէկը ծառայեց իրոք ժամանականիշ պատ-
մութեան: Սակայն անոնցմէ և ոչ մէկը ծառայեց իրոք ժամանականիշ պատ-
մութեան: Այդ մենաշնորհը վերապահուեցաւ Աստուծոյ մարդկութեան հետ
մութեան: Այդ մենաշնորհը վերապահուեցաւ Աստուծոյ մարդկութեան հետ
մութեան: Այդ մենաշնորհը վերապահուեցաւ Աստուծոյ մարդկութեան հետ
մութեան: Այդ մենաշնորհը վերապահուեցաւ Աստուծոյ մարդկութեան հետ
մութեան:

Առաջ և Քրիստոս վերջ. իսկ Քրիստոս եղաւ Կեդրոնը պատմութեան:
Առաջ և Քրիստոս վերջ. իսկ Քրիստոս եղաւ Կեդրոնը պատմութեան:

[illegible]

նացնեն իրենց ընտանեկան յարկերը տօնածառերով և կը լեցնեն աղօթքի վայրերը զուարթ բազմութիւններով: Այս բոլորը կը հաստատեն ստուգութիւնը հրեշտակի յայտարարութեան որ տրուեցաւ հովիւներուն. «Ահաւասիկ աւետարանեմ ձեզ ուրախութիւն մեծ, որ եղիցի ամենայն ժողովրդեան»:

Ստոյգ է թէ հոգիներէ քաղցր սարսուռ մը կ'անցնի ունկնդրելով Ծննդեան աւանդական մեղեդիները որոնք աւետաւոր կը հռչակեն, ի լուր աշխարհի, Մեծ Դէպքը և անկէ եկած բարիքները: Ստոյգ է որ համերաշխութեան և բարի կամեցողութեան ընդհանուր մթնոլորտ մը կը ստեղծուի զրեթէ ամենուրեք: Ուրան ալ զեղեցիկ և զրաւիչ երեւոյթներ ըլլան ասոնք, փաստեր չեն սակայն նոյնքան կարեւոր ուրիշ իրականութեան մը. — Մարդուն Աստուծոյ հետ ըլլալու անհրաժեշտութեան:

Է.Ա.ԿԱՆԷՐ՝ ՄԱՐԴԿԻԹԻԱՆ ԾՆՈՒՆԴՆԷՆ Է. — Որքան ալ էական ու կենսական կարեւորութիւն ունենայ Աստուծոյ մեզի հետ ըլլալու պատմական իրականութիւնը, գործնական գեղնի վրայ կարեւորագոյնը մարդուն Աստուծոյ հետ ըլլալն է: Ասկէ՝ միայն կախեալ է աշխարհի խաղաղութիւնը, ազգերու երջանկութիւնը և անհատներու յաւիտենական ճակատագիրը:

Առաջաւոր մարդկութեան մէջ ի յայտ եկած այս առողջ բնագոյնը, որուն շնորհիւ զրեթէ հրաշքով կտրծես կ'իրականանայ «ի մարդիկ հաճութիւն» երգը և երազը զէթ Ծննդեան շրջանին, դժբախտաբար չի վերածուիր բանականութեան: Աստուծոյ մեզի հետ եղած ըլլալու բնագոյնական երջանիկ տրամադրութիւնը և անոր յաջորդող սքանչելի ոգին չի տարածուիր ամբողջ տարուան վրայ: Մինչև իսկ «Քրիստոնեայ» կոչեցեալ մարդկութեան մեծագոյն զանգուածը կ'ապրի տարուան մնացեալ օրերուն այնպէս՝ որպէս թէ Աստուած երբեք մեզի հետ եղած չըլլար:

Ստոյգ է թէ «յերկիր խաղաղութիւն» ամէն ազգ անընդհատ կ'երգէ. խաղաղասիրութեան «ախոյեան»՝ ամէն մեծ պետութիւն կը յաւակնի ըլլալ սակայն հրապարակը այնքան ուժգին կը լեցուի «խաղաղութիւն, խաղաղութիւն» աղմուկով, որ ձայներու վերջնական զուարթ կ'ըլլայ խռովութիւն...:

Որչափ ատեն մեր երկրագունտին վրայ աղբատներ կազմեն ջախջախիչ մեծամասնութիւն, որչափ ատեն որ արդարութիւնը զուխը բարձր չըլլի ազգերու հրապարակներու վրայ, որչափ ատեն որ հակայական զանգուածներ տալին վախի և տգիտութեան բռնակալութեան տակ, ու որքան ատեն որ առաջաւոր մարդկութիւնը իր շահագիտական տեսակէտները պարտադրել ջանայ «յետամնաց» և տկար ազգերուն վրայ, այնքան ատեն մարդկութիւնը զրկուած պիտի մնայ Աստուծոյ հետ ըլլալու շնորհքէն և բարիքէն... Աշխարհի բոլոր ծագերուն մէջ կրնայ մեծ խրախճանքներով տօնուիլ Աստուծոյ մը Ծնունդը մարդկութեան ծոցին մէջ. սակայն մինչև որ «ի մարդիկ հաճութիւն»ը տեսապէս չիրականանայ երկրի վրայ, երկինքի մէջ պիտի չարձանագրուի որ մարդկութեան Ծնունդը տեղի ունեցած է Աստուծոյ ծոցին մէջ:

ՔՐԻՍՏՈՍ ՄԵՐ ՄԷՁ. — Մարդկային մեծ շրջանակէն եթէ իջնենք այն «փոքր ածուն», զոր կը կազմէ հայութիւնը, պիտի տեսնենք որ պատկերը տարբեր չէ նաև այստեղ:

Պատմական իրողութիւն է որ Աստուած մասնաւոր կերպով հայ ժողո-

վերջին մէջ յայտնուեցաւ այն օրէն երբ Լուսաւորչի Տեսիլքով «Էջ Միածինն ի Հօրէ, և լոյս փառաց՝ ընդ նմա»։ Եւ մեզի հետ մնաց դարեր շարունակ երբ մենք անցանք կրակի և սուրի մրրիկներու ընդմէջէն։ Ու պէտք է հաստատել որ մենք ալ եղանք Աստուծոյ հետ. վկայ՝ մեր հաւաքական քրիստոնեայ կեանքը, մեր մարտիրոսներու բազմութիւնը և մեր համակ կրօնական մշակոյթը։ Աստուած ինքզինք տուած էր մեզի. մեր կարգին ջանացինք տալ Իրեն ինչ որ մեր լաւագոյնն էր և ինչ որ մեզի համար թանկարժէք էր. — կեանք, միտք և նիւթ։ Մեր վերապրումը մարդկային փոթորիկներու մէջէն զրեթէ կը պարտինք Աստուծոյ հետ ըլլալու այս պատմական իրողութեան։ (Թէ Աստուած «տանջէ զամենայն որդի զոր ընդունի» կրօնական ճշմարտութիւն մը և իրողութիւն մըն է որ կրնայ կարեւոր լոյս ձգել մեր պատմութեան այլապէս անմըճնելի կարգ մը երեւոյթներու վրայ, որոնց չենք անդրադառնար առայժմ)։

Աւելի քան կէս դար է որ փոխուած բան մը կայ նաև մեր մէջ. մեր կարգ մը կազմակերպութիւններ կը զործեն այնպէս որպէս թէ Աստուած երբեք այս ժողովուրդին հետ եղած չըլլար, ոչ ալ՝ մեր ժողովուրդը Աստուծոյ հետ։ Բարգելով հանդերձ պատկառելի բացառութիւնները, աւելի քան կէս դարէ ի վեր, անոնք որոնց ձեռքը անցած է այս ժողովուրդի, այնպէս ըսենք, «քաղաքային» և «ընկերային» դաստիարակութեան ղեկավարութիւնը, բացէ ի բաց կամ լռելեայն զրեթէ մոռացութեան տուած են Աստուծոյ մեզի հետ եղած ըլլալու պատմական իրողութիւնը։ Այս ակամայ հաւաստումին ազդակող զըլխաւոր փաստերէն մէկն է այն «քաղաքային» և «ընկերային» այլամերժութիւնը որ այլևս զրեթէ տիրական դարձած է յատկապէս վերոյիշեալ շրջանակներու մէջ։ Վտանգը աւելի մտահոգիչ կը դառնայ երբ անդրադառնանք որ խմբակցական այդ այլամերժութեան ոգին հետզհետէ համակել և կազմալուծել կը սպառնայ հայ գանգուածը։ Այլամերժութիւնը բացէ ի բաց ժխտումն է «ի մարդիկ հաճութիւն» կրօնա-ընկերային սկզբունքին, որ իբրև երգ և Աստուծոյ կամք երկինքէն երկիր իջաւ Գրիստոսի մօնղեան օրն իսկ։

Այլամերժութիւնը դիւրաւ կրնայ շփոթուիլ նախանձայնողութեան հետ, ինչպէս յիմար յանդգնութիւնը՝ կշռուած քաջութեան հետ։ Այլամերժութեան հետ զուգընթաց կը քալեն ատելութիւնը և արհամարհանքը. անոր կը հետեւին հերձուածը և ինքզինք սպառող ամուլ պայքարը։ Իսկ նախանձայնողութիւնը անբաժան է արդարակորով սէրէն. իր պտուղներն են միջնորդի մաքրագործում, կարգ կանոնի վերահաստատում և միասնականութեան վերականգնում։

Ինչ որ է քոսը ծառին, նոյն է այլամերժութիւնը ազգերու կեանքին — կ'ուտէ, կը սպառէ անոնց կենսունակութիւնը և զաճած կը պահէ զանոնք։ Ինչ որ է սառոյցը ժայռերուն, նոյնն է այլամերժութիւնը միատարր հաւաքականութեանց — կը հերձէ, կը բեկանէ և կտոր կտոր կ'ընէ անոնց դարաւոր տունութեանց — կը հերձէ, կը բեկանէ և կտոր կտոր կ'ընէ անոնց դարաւոր տունութեանց։ Երբ այս ախտը տիրապետած է անհատներու կամ ժողովուրդականութիւնը։ Երբ այս ախտը տիրապետած է անհատներու կամ ժողովուրդականութիւնը։ Երբ այս ախտը տիրապետած է անհատներու կամ ժողովուրդականութիւնը։ — Մերժուած ճշմարտութիւնը, արդարութիւնը և իմացական պարկեշտութիւնը։ — Մերժուած կողմին դիրքն ու տեսակէտն է որ կը ճշգէ միւս կողմին դիրքը և տեսակէտը տուեալ կացութեան մը մասին։ Այլամերժին համար ուրիշներու վրայ փնտռուած

գրեթէ միակ արժանիքը «իր կողմէն» կամ «իրեն համակիր» ըլլալն է։ Եթէ զայն ունի՝ մնացեալ արժանիքներուն կը անբանալ հարկը պահանջած պարտաւորութիւնները։ Բոլոր ապարժանիքներու տէր է մերժուած կողմը կամ «իրեն համակիր» չեղողները։ Այս չափանիշներով «քաղաքային» կամ «ընկերային» դաստիարակութիւն ստացող սերունդներ կը խաթարուին իմացապէս և հոգեպէս։ Կողմնակալական ժամանակաւոր «բարիքներ» պաշտպանելու պարտազային՝ ալլամերժը չկրնար տեսնել վերջնական շարիքները որ կը պատճառէ ի՞ր իսկ ցեղին զոր անկեղծօրէն կը սիրէ . . .

Քրիստոսի մեզի հետ ըլլալուն զիտւոր նպատակն է, հրեշտակի աւետիսին համաձայն, մարդոց մէջ «հաճութիւն» յառաջացնել։ Այս գաղափարը աւելի հանդամանօրէն կը պարզաբանէ Պօղոս Առաքեալ. «Յիսուս Քրիստոսի միջոցաւ դուք որ երբեմն հեռւոր էիք, մերձաւոր եղաք. որովհետեւ Ան է մեր խաղաղութիւնը որ երկուքը մէկ բրաւ (= մարդոց մէջէն բաժանումը վերացուց). իբրեւ միջնորդ ծառայող ցանկը քակեց (= դասակարգային կամ ցեղային խտրութիւնը ջնջեց) որպէսզի երկուքը, (հաւատքի եկած հրեան և հեթանոսը), իրմով մէկ նոր մարդու վերածէ, և խաղաղութիւն հաստատէ, և հաշտեցնէ երկուքը Աստուծոյ հետ՝ մէկ մարմինով, որովհետեւ թշնամութիւնը (ալլամերժութիւնը) սպաննեց իր անձին վրայ։ Եւ եկաւ խաղաղութիւն աւետեց ձեզի. հեռւորներուդ, և խաղաղութիւն՝ մերձաւորներուդ . . . որեմն ալլա սօտար չէք (իրարու), ալ՝ սուրբերու քաղաքակիցներ և ընտանիք Աստուծոյ» (Եփես. Բ. 13-20)։

Ալլամերժութեան ոգիով վարակուած բնկերային շրջանակներ և անհատներ երբեք Աստուծոյ, այսինքն ճշմարտութեան հետ պիտի չկրնան ըլլալ։ Անոնք չեն կրնար ժառանգը և շարունակուիլ ըլլալ նաև մեր նախնիքներու յայտնաբերած ազնուական ոգիին, ոչ ալ՝ իրենց հետ ունենալ մեր ցեղի ներկայ առողջ մնացած սլլամիտ տարրը։



ՄԵՆԵՔ ԱԼ ԱՍՏՈՒՆԴՈՅ ՀԵՏ. — Աստուած պատմական որոշ պահի մը մէջ չէ միայն որ մեզի հետ եղած է։ Մեզի հետ է միշտ և խոստացած է մեզի հետ ըլլալ «զամենայն աւուրս մինչև ի կատարած աշխարհի»։ Արդարեւ Քրիստոս մեզի հետ է իր ետին ձգած անսպառ հոգեկան և բարոյական ժառանգութեամբ։ Ան մեզի հետ է իր «Լերան Քարոզ»ին մէջ, Առաքելներուն մէջ, իր Կտակի և Հրաժեշտի խօսքերուն մէջ։

Քրիստոս մեզի հետ է, տեսանելի կերպով, իր Զոհաբերութեան մեծ Խորհուրդին մէջ։ Մեր Ս. Սեղաններուն վրայ մշտնջենաւորուած Ս. Պատարագները զգալի կերպով մեզ հետ կը պահեն զԱյն իր Սիրոյ և Զոհողութեան դերադոյն արարքին մէջ։

Քրիստոս մեզի հետ է իբրեւ «Աշխարհի լոյսը»։ Մենք լոյսով միայն կը տեսնենք բնութեան պարզած գեղեցկութիւններն ու տղմաթաթախ ճանճացումները։ Լոյսով կը ճանչնանք թէ մեր դէմ ելնող կենդանին զոհնուկ է թէ զազան։ Քրիստոսի բերած լոյսով միայն կրնանք մենք գտնազանել իսկական բա-

րին՝ չափէն, ճշմարտութիւնը սուտէն և հոգեկան զեղեցկութիւնները բարոյական ազդեցութիւններէ:

Քրիստոս մեզի հետ է, վերջապէս, իբրեւ «ճանապարհ, ճշմարտութիւն և կեանք»։ այսինքն իբրեւ ուղղութիւն՝ շիտակ կեանքի, պարկեշտ մտքի և խաղաղ խղճմտանքի:

Հայ ժողովուրդը ինչ որ ունի իբրեւ պարծանքի առարկայ և յաւերժական արժէք — եկեղեցի, մաքուր նկարազիր, մեծաքանիւ ծէս, կրօնական մշակոյթ և այլն կը պարտի մեծազոյն չափով իր Աստուծոյ հետ ըլլալու իրողութեան: Հոգիով և զգացումներով չաղարտուած հայ զոնգուածը կը ցանկայ պահել այդ պատմական և աստուածային մենաշնորհը. անոր մէջ կը գտնէ իր մխիթարութիւնը, երջանկութիւնը և իր ֆիզիքական ու հոգեկան ապահովութիւնը: Մեր ժողովուրդի համար հարցում մը ըլլալէ աւելի համոզում մըն է առաքելական այս խօսքը. «Եթէ Աստուած ի մեր կոյս է, ո՞վ իցէ մեզ հակառակ»:

«Աստուած մեզի հետ. մենք ալ Աստուծոյ հետ»։ Այս պէտք է ըլլայ մեր ազգային նշանաբանը յառաջիկայ տարի և զալիք բոլոր տարիներուն, ինչպէս եղած էր այդ դարերով մեր պատուական նախնիքներուն: Ասիկա արդէն նշանաբանն է եկեղեցւոյ Սրբազան Պետին, Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետ Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի: Այս նշանաբանէն կ'առնէ ան իր անսահման լաւատեսութիւնը և դրական, շինարար, կառուցողական աշխատանք կատարելու իր համբուրելի եռանդը: Իր ազնուական օրինակը վարակիչ ըլլայ ամենքիս համար: Թոյլ պէտք չէ տանք որ հատուածական այլամերժութեան ոգին վերածուի ազգային ախտի մը. այդ կրնայ դուռ բանալ անդարմանելի ազգային աղէտներու...:

Երանգեան Տօնին մշտահոս պատգամն է. շարունակենք Աստուծոյ հետ ըլլալ որովհետեւ Աստուած շարունակ մեզի հետ եղած է, և զգալի նշաններ կան որ մեզի հետ է յատկապէս ներկայ ժամանակներու մէջ:

«ՍԻՈՆ»Ի 30-ԱՄԵԱԿ

ՍԻՈՆ իր այս քիռով կը բոլորէ իր «Նոր Շրջան»ի 30 տարիները, իսկ իր ծննդեան՝ 90 ամեակը: 30 տարիներու կեանք մը մեծ Հաստատութեան մը պատգամներին համար երկայն շրջան մը չէ. սակայն նեղի իրողութիւն է որ «Նոր Սիոն»ը 30 տարիներ բարունակ լոյս տեսաւ անընդհատ, եւ կարելի կ'անոնաորութեամբ, Ս. Ս. քոռի քէ՛լ լայն՝ եւ քէ՛լ մանաւանդ նեղ օրերուն: Աւելի հանգամանօրէն պիտի անդրադառնանք այս տարեդարձին «ՍԻՈՆ»ի յառաջիկայ քիռով: